

Η τιμή και προσκύνηση των Αγίων Εικόνων και των Ιερών Λειψάνων δεν είναι ειδωλολατρεία

Απάντηση στους σύγχρονους αιρετικούς εικονομάχους

A. Τα ιστορικά γεγονότα περί την εικονομαχική αίρεση

Η ανάπτυξη του θέματός μας διαιρείται σε δύο μέρη. Πρώτον στην ιστορική καταγραφή των γεγονότων που έλαβαν χώρα κατά τον 8ο και 9ο μ.Χ. αιώνα και δεύτερον στην θεολογική προσέγγιση της παραδοσιακής λατρευτικής πρακτικής της Εκκλησίας μας να αποδίδει την δέουσα τιμή και προσκύνηση στις ιερές εικόνες και τα ιερά λείψανα των Αγίων της, πάντοτε όμως έχοντας ως βάση την διδασκαλία των μεγάλων Θεοφόρων Πατέρων και Θεοκινήτων Θεολόγων αυτής καθώς και τις αποφάσεις της Εβδόμης Οικουμενικής Συνόδου, η οποία συνήλθε το 787 μ.Χ. στη Νίκαια της Βιθυνίας.

Προσεγγίζοντας λοιπόν ιστορικά την αίρεση της εικονομαχίας η οποία επί 120 έτη απησχόλησε και ταλάνισε την Εκκλησία, πρέπει ν' αναφερθούμε στα αίτια που προκάλεσαν την συγκεκριμένη αίρεση. Έτσι, η πρώτη αιτία η οποία εγέννησε την εικονομαχία ήταν η θεολογικώς εσφαλμένη και αιρετική πεποίθηση που είχε σχηματισθεί σε ορισμούς εκκλησιαστικούς και πολιτικούς κύκλους της βυζαντινής αυτοκρατορίας, οι οποίοι επηρεασθέντες από την αιρετική διδασκαλία των Νεστοριανών και των Παυλικιανών, οι οποίοι δεν εδέχοντο την ενανθρώπιση και ενσάρκωση του Υιού και Λαού του Θεού, έφθασαν στο σημείο να διδάσκουν ότι η προσκύνηση των Ιερών εικόνων είναι αντιχριστιανική και ειδωλολατρική συνήθεια στην λατρευτική ζωή της Εκκλησίας.

Η δεύτερη αιτία ήταν οι απόψεις των Ιουδαίων και των Μωαμεθανών σχετικώς με το ζήτημα της απεικονίσεως του Θεού. Επειδή λοιπόν οι Ιουδαίοι και οι Μουσουλμάνοι δεν απεικονίζουν τον Θεό καθώς και τα λοιπά ιερά πρόσωπα της θρησκείας τους, πολλοί από τους ημετέρους υιοθέτησαν τις απόψεις τους και θεωρούσαν ότι η απεικόνιση του Ιησού Χριστού, της Θεοτόκου και των Αγίων της Εκκλησίας, συνιστούσε ειδωλολατρική πίστη.

Η τρίτη αιτία για την γέννηση της εικονομαχικής αιρέσεως ήταν οι διάφορες πολιτικές σκοπιμότητες των βυζαντινών αυτοκρατόρων, οι οποίοι άγονταν και φέρονταν από τους εικονομάχους συμβούλους τους και με καισαροπαπικό πνεύμα παρενέβαιναν στα θεολογικά ζητήματα και την θεολογική διδασκαλία της Εκκλησίας προκειμένου με τη βία και την κοσμική δύναμη να επιβάλλουν την κατάργηση της τιμής και της προσκυνήσεως των Ιερών εικόνων της Εκκλησίας.

Τις καινοφανείς αυτές ιδέες και αυθαίρετες θεολογικές απόψεις όλων των παραπάνω εικονομάχων και άλλων αιρετικών ανέβαλε να επιβάλλει ο εικονομάχος

αυτοκράτωρ Λέων ο Γ΄, ο οποίος το 726 εξέδωσε το πρώτο διάταγμα κατά των Ιερών εικόνων. Έχουμε καταγεγραμμένες μαρτυρίες ότι οι εκτός των Ιερών ναών εικόνες κατεστρέφοντο όλες, ενώ από τις εντός των εκκλησιών εικόνες, άλλες μεν κατεστρέφοντο, άλλες δε ετοποθετούντο σε υψηλότερα σημεία για να μην τις προσκυνούν οι πιστοί.

Ο Άγιος Ιωάννης ο Δαμασκηνός την περίοδο εκείνη από το Μοναστήρι του Αγίου Σάββα στα Ιεροσόλυμα όπου εμόναζε, συνέγραψε τον πρώτο υπέρ των εικόνων απολογητικό λόγο του και αργότερα άλλους δύο, στους οποίους ανέπτυξε ολόκληρη την θεολογική διδασκαλία της Εκκλησίας περί των Ιερών Εικόνων.

Όταν παραιτήθηκε ο εικονόφιλος υπέργηρος Πατριάρχης Γερμανός, ανέλαβε νέος Πατριάρχης ο εικονομάχος Αναστάσιος, ο οποίος επηρέασε περισσότερο τον αυτοκράτορα Λέοντα εναντίον της χρήσης και τιμής των ιερών εικόνων, ώστε το 730 μ.Χ. ο Λέων εξέδωσε το δεύτερο διάταγμά του, το οποίο και επίσημα διέτασε την καταστροφή των εικόνων. Έχουμε επίσης μαρτυρίες από τους χρονογράφους της εποχής ότι οι εικονομάχοι κατέστρεφαν όχι μόνο τις Ιερές εικόνες, αλλά και τα ιερά λείψανα των Αγίων μας. Οι εικονομάχοι όμως δεν περιορίστηκαν μόνο σε αυτά, αλλά προέβησαν και σε άλλες απαράδεκτες εκκλησιαστικές μεταρρυθμίσεις που ήταν οι εξής: εσυντομεύθη η διάρκεια της Θείας Λειτουργίας, κατηργήθησαν οι Ιερές αγρυπνίες και άλλες ακολουθίες της Εκκλησίας, οι νηστείες και οι εορτές των Αγίων μας. Απλοποιήθηκε η «δίαιτα» (ο τρόπος ζωής και ασκήσεως των μονομάχων στις Ιερές Μονές), εδημεύθη η κτηματική περιουσία των μοναστηρίων, περιορίσθηκε ο αριθμός των μοναχών, διακόνων, ιερέων και επισκόπων, οι οποίοι (οι επίσκοποι) για να ενθρονισθούν στις επισκοπές τους, έπρεπε προηγουμένως το αυτοκρατορικό συμβούλιο να επικυρώσει την εκλογή τους.

Όταν απέθανε ο αυτοκράτωρ Λέων ο Γ΄, ανήλθε στον αυτοκρατορικό θρόνο της Κωνσταντινουπόλεως ο Κωνσταντίνος Ε΄, ο Κοπρώνυμος, ο οποίος επειδή είχε θεολογικές γνώσεις έδωσε στην εικονομαχία εκκλησιαστική χροιά. Συνεκάλεσε σύνοδο (754) στο φαναράκι της Χαλκηδόνας στην οποία οι εικονομάχοι συνοδικοί αρχιερείς εχαρακτήρισαν την τιμή και προσκύνηση των εικόνων όχι μόνο ως ειδωλολατρεία, αλλά και ως αίρεση. Κατεδίκασαν επίσης και αναθεμάτισαν τον εικονόφιλο Πατριάρχη Γερμανό αλλά και τον Πατέρα της Ορθοδόξου Δογματικής Θεολογίας Άγιο Ιωάννη τον Δαμασκηνό.

Σε όλες αυτές τις πρωτοφανείς διώξεις εναντίον της Εκκλησίας μας αντέδρασαν οι μοναχοί μας και γι' αυτό ο αυτοκράτωρ κατήργησε πολλές μονές, ανάγκασε πολλούς μοναχούς να ασπασθούν τον εγκόσμιο και έγγαμο βίο. Έφθασαν μάλιστα οι εικονομάχοι στο σημείο ακόμη και να δολοφονήσουν μοναχούς και ιερείς, άλλους δε να τους εξορίσουν σε έρημους τόπους και βουνά διότι εκείνοι συνέχιζαν με πίστη και ευλάβεια να τιμούν και να προσκυνούν τις ιερές εικόνες.

Όταν απέθανε ο εικονομάχος αυτοκράτωρ Κωνσταντίνος ο Ε΄, ανέλαβε τον αυτοκρατορικό θρόνο ο υιός του Λέων ο Δ΄, ο οποίος είχε σύζυγό του την Ειρήνη την Αθηναία. Ο Λέων είχε τα αιρετικά φρονήματα του πατρός του, αλλά όχι και την

ενεργητικότητα αυτού. Όταν ανακάλυψε ότι η αυτοκράτειρα Ειρήνη ήταν εικονόφιλη, δεν επρόφθασε να λάβει αυστηρά μέτρα εναντίον αυτής διότι αιφνιδίως απέθανε. Τότε τα ηνία του κράτους ανέλαβε η εικονόφιλη Ειρήνη η οποία βραδέως αλλ' ασφαλώς και σταθερώς προέβη στην εξάλειψη της αιρέσεως της εικονομαχίας.

Κατ' αρχάς εκήρυξε την ελευθερία της θρησκευτικής συνειδήσεως των πιστών, αλλά απεμάκρυνε από τα ανώτερα εκκλησιαστικά αξιώματα τους εικονομάχους. Εφρόντισε με διακριτικότητα να εκλεγεί εικονόφιλος Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ο ασηκρίτης Ταράσιος και τέλος έξι έτη μετά τον θάνατο του συζύγου της συνεκάλεσε την Εβδόμη Οικουμενική Σύνοδο κατά το έτος 787 μ.Χ. στην Νίκαια, αφού προηγουμένως διέλυσε οριστικώς τα εικονομαχικά τάγματα, τα οποία κατά τα παρελθόντα έτη είχαν καταστρέψει μοναδικής θρησκευτικής - πνευματικής και καλλιτεχνικής αξίας και σημασίας εικόνες και ιερά λείψανα μεγάλων Αγίων της Εκκλησίας μας.

Στην Εβδόμη Οικουμενική Σύνοδο (787 μ.Χ.) στη Νίκαια έλαβαν μέρος 350 επίσκοποι και οι επίσημοι αντιπρόσωποι των υπολοίπων ανά την Οικουμένη Εκκλησιών και του Πάπα Ρώμης. Οι εικονομάχοι επίσκοποι απεδέχθησαν τελικώς την τιμή και προσκύνηση των Ιερών Εικόνων και αφού εξέφρασαν την μετάνοιά τους, η Οικουμενική Σύνοδος τους συγχώρεσε για την προτέρα στάση τους.

Η Σύνοδος ακύρωσε την εικονομαχική Σύνοδο του 754 και θέτοντας ως βάση της δογματικής - θεολογικής διδασκαλίας της τα σχετικά περί εικόνων συγγράμματα του Αγίου Ιωάννου του Δαμασκηνού, εθέσπισε την τιμητική προσκύνηση των ιερών εικόνων και όχι την προς αυτές λατρεία, η οποία ανήκει αποκλειστικώς και μόνο στον Τριαδικό Θεό. Εδέχθη δε ότι η τιμητική προσκύνηση αναφέρεται αποκλειστικώς και μόνο στους εικονιζόμενους Αγίους, στο λεγόμενον «πρωτότυπον», και όχι στην υλική κατασκευή της εικόνας, προκειμένου ν' αποφευχθεί ο κίνδυνος της ειδωλολατρίας. Η ογδόη συνεδρία έγινε στα ανάκτορα της Κωνσταντινουπόλεως και η αυτοκράτειρα Ειρήνη με τον υιό της και διάδοχο του θρόνου Κωνσταντίνο υπέγραψαν τον «Όρον» της Συνόδου, το επίσημο δηλαδή θεολογικό - δογματικό κείμενο των αποφάσεών της.

Εκείνη την χρονική στιγμή εφάνη βέβαια ότι η αίρεση της εικονομαχίας είχε αφανισθεί. Όμως τα πράγματα δυστυχώς δεν είχαν τελειώσει, αφού είκοσι πέντε έτη μετά την Εβδόμη Οικουμενική Σύνοδο, κατά το έτος 813 μ.Χ., η αίρεση της εικονομαχίας ανεζωπυρώθη, όταν ανήλθαν στον αυτοκρατορικό θρόνο ο Νικηρόφος ο Α΄ και ο διάδοχός του Λέων ο Ε΄, ο Αρμένιος, οι οποίοι ήταν σκληροί εικονομάχοι - εικονοκλάστες. Ο Λέων ο Ε΄ όταν ανήλθε στον θρόνο, διέταξε και απεμακρύνθηκαν οι ιερές εικόνες από τις εκκλησίες, ενώ στα μοναστήρια ετέθησαν σε υψηλότερα σημεία για να μην τις προσκυνούν οι μοναχοί και οι ευσεβείς προσκυνητές.

Ο αυτοκράτωρ Λέων ο Ε΄ συνεχίζοντας το επαίσχυντο εικονομαχικό έργο του απεμάκρυνε από τον Πατριαρχικό θρόνο της Κωνσταντινουπόλεως τον Πατριάρχη Νικηφόρο και διόρισε νέο Πατριάρχη τον εικονομάχο Θεόδοτο Κασσιτερά. Υπό την

προεδρία αυτού συνεκλήθη στην Κωνσταντινούπολη η δεύτερη εικονομαχική σύνοδος (815 μ.Χ.), η οποία ακύρωσε τις αποφάσεις της εβδόμης Οικουμενικής Συνόδου, απεκατέστησε το κύρος της εικονομαχικής Συνόδου του 754 και αντικανονικά αφόρισε όλους τους επισκόπους που συνέχιζαν να τιμούν και να προσκυνούν τις ιερές εικόνες.

Τότε αντέδρασαν έντονα οι Ορθόδοξοι και ο επικεφαλής αυτών Άγιος Θεόδωρος ο Στουδίτης συνέγραφε θεολογικές πραγματείες υπέρ των ιερών εικόνων από τις οποίες η μεγαλύτερη και σπουδαιότερη επιγράφεται «Λόγοι Αντιρρητικοί». Ο Θεόδωρος θεολόγησε και εκήρυξε ότι οι εικονομάχοι, μη δεχόμενοι την δυνατότητα της εξεικονίσεως ή απεικονίσεως του Θεανθρώπου και την ενσάρκωσή του, δηλαδή την ανθρώπινη φύση του, περιπίπτουν στη χριστολογική αίρεση του μονοφυσιτισμού την οποία είχε καταδικάσει η Τετάρτη Οικουμενική Σύνοδος (451).

Όταν τα επόμενα έτη ανήλθαν στον αυτοκρατορικό θρόνο ο Μιχαήλ Τραυλός και ο υιός του Θεόφιλος, η αίρεση της εικονομαχίας ενισχύθηκε και συνεχίσθησαν οι καταστροφές των ιερών εικόνων, οι εξορίες και οι δολοφονίες των μοναχών, των ιερέων και των επισκόπων οι οποίοι με πίστη σταθερή και ορθόδοξο φρόνημα τιμούσαν και προσκυνούσαν τις ιερές εικόνες κακ τα θαυματουργά ιερά λείψανα των Αγίων μας.

Η γυναικεία όμως πίστη, ετοιμότητα και επιμονή υπερίσχυσε και την φορά αυτή. Έτσι, η εικονόφιλη αυτοκράτειρα Θεοδώρα αναγκάσθηκε μεν στον αποθνήσκοντα σύζυγό της να ορκισθεί ότι θα διατηρήσει την αίρεση της εικονομαχίας, αλλά μετά τον θάνατό του απεφάσισε να δώσει ένα οριστικό τέλος στους αιρετικούς και ασεβείς εικονομάχους. Αρχικά, η αυτοκράτειρα Θεοδώρα συνέβαλε ν' απομακρυνθεί ο δυσεβής εικονομάχος Πατριάρχης Ιωάννης ο Γραμματικός και στην συνέχεια ν' ανέλθει ο εικονόφιλος και ομολογητής Μεθόδιος. Έπειτα η Θεοδώρα συνεκάλεσε την ενδημούσα Σύνοδο της Κωνσταντινουπόλεως (11 Μαρτίου 843), η οποία απεκατέστησε το κύρος της Εβδόμης Οικουμενικής Συνόδου, αφάνισε οριστικώς την αίρεση της εικονομαχίας, ανεστήλωσε στις εκκλησίες τις Άγιες εικόνες και εθέσπισε κατά την πρώτη Κυριακή των Νηστειών την εορτή της Ορθοδοξίας κατά την οποία ακούσθηκε για πρώτη φορά η συγκινητική και θριαμβευτική φράση: «Αύτη η πίστις των Αποστόλων, Αύτη η πίστις των Πατέρων, αύτη η πίστις των Ορθοδόξων, αύτη η πίστις την Οικουμένην εστήριξεν».

Φαίνεται όμως ότι στις ημέρες μας ορισμένοι κληρικοί και λαϊκοί ως σύγχρονοι εικονομάχοι και εικονοκλάστες δεν κατανοούν το θεολογικό και σωτηριολογικό περιεχόμενο της παραπάνω φράσεως.

Στο σημείο αυτό θ' αναφερθούμε στις θεολογικές συνέπειες, τόσο της εικονομαχίας όσο και της τιμητικής προσκυνήσεως των Αγίων και Ιερών Εικόνων στη ζωή του Ορθοδόξου Χριστιανού.

Κατ' αρχάς πρέπει να σημειώσουμε ότι οι θεωρητικοί της εικονομαχίας δεν είναι τυχαίο ότι είχαν επηρεασθεί από όλους εκείνους τους καταδικασθέντες

αιρετικούς από τους οποίους άλλοι μεν δεν εδέχοντο την θεία φύση του Θεανθρώπου Χριστού (Νεστοριανοί), άλλοι δε την ανθρώπινη φύση του Κυρίου (Μονοφυσίτες). Συγχρόνως όμως είχαν δεχθεί και επιρροές από τους αλλοθρήσκους Μωαμεθανούς και Εβραίους, οι οποίοι δεν απεικονίζουν τον Θεό.

Η συνέπεια όμως της μη αποδοχής απεικόνισως ή εξεικόνισως του Θεανθρώπου Ιησού Χριστού αποτελούσε συνεπακόλουθα και άρνηση της θείας ενανθρωπήσεως και ενσαρκώσεως, ότι δηλαδή ο άσαρκος Υιός και Λόγος του Θεού έλαβε ανθρώπινη σάρκα και εγεννήθη άνθρωπος για να σώσει τον άνθρωπο από τα αιώνια δεσμά του θανάτου. Αρνούμενοι συνεπώς την ανθρώπινη φύση του Θεανθρώπου Χριστού έφθαναν σε σημείο, όπως εξ άλλου και οι αιρετικοί Μανιχαίοι και Παυλικιανοί, να ισχυρίζονται ότι ο Ιησούς Χριστός ήταν φάντασμα, φαινομενικός (ψευδής) άνθρωπος, που μόνο κατά φαντασία ήταν άνθρωπος και όχι οντολογικά, δηλαδή πραγματικά. Αν όμως δεχθούμε όλα τα παραπάνω αιρετικά δόγματα, τότε οδηγούμεθα στη σκέψη ότι ο Σωτήρας Ιησούς Χριστός ούτε επί του σταυρού απέθανε ως άνθρωπος, ούτε ανέστησε το ανθρωπινό σώμα, άρα και εμείς δεν έχουμε πια την ελπίδα της Αναστάσεώς μας ως ψυχοσωματικών όντων και υπάρξεων. Έτσι, η ελπίδα για τη σωτηρία μας και την αιώνια ζωή την οποία μας εχάρισε ο Σωτήρας Χριστός δεν υπάρχει, είναι μιά απάτη.

Για να εξαλείψει ακριβώς η Ορθόδοξη Εκκλησία όλες τις παραπάνω αρνητικές σωτηριολογικές συνέπειες για τον άνθρωπο, αντέδρασε και κατεδίκασε την αίρεση της εικονομαχίας και εθέσπισε την τιμή και προσκύνηση των αγίων Εικόνων. Τούτο συνέβη, διότι η αποδοχή της δυνατότητας απεικόνισως του Ιησού Χριστού συνεπάγεται ότι όλοι εμείς που είμαστε οργανικά ενωμένοι με το σώμα του Ιησού Χριστού, την Εκκλησία του, ομολογούμε την πίστη μας ότι ο Κύριος όντως έλαβε ανθρώπινη φύση, δηλαδή ανθρώπινη ψυχή και ανθρώπινο σώμα, και συνακόλουθα γενόμενος τέλειος άνθρωπος, έσωσε το ανθρωπινό γένος από τα δεσμά του θανάτου και εχάρισε στον άνθρωπο την αιώνια ζωή.

Ως θεός ανέστησε το ανθρωπινό σώμα, το μετεμόρφωσε και έδωσε την ελπίδα και για τη δική μας σωτηρία και ανάσταση. Άνοιξε δηλαδή σε όλους εμάς τις πύλες του παραδείσου.

Δεχόμενοι λοιπόν και προσκυνούντες την εικόνα του Θεανθρώπου Ιησού Χριστού, ομολογούμε ότι είναι τέλειος Θεός και τέλειος άνθρωπος, Θεάνθρωπος, Σωτήρας, Λυτρωτής και Απελευθερωτής μας από τον θάνατο. Με μιά εικόνα ομολογούμε όλη την θεολογική διδασκαλία της Εκκλησίας μας περί της θείας και ανθρώπινης φύσεως του Ιησού Χριστού.

Εξάλλου και η Εβδόμη Οικουμενική Σύνοδος (787) δεν παρέλειψε να αναφερθεί και στη μεγάλη διδακτική και παιδαγωγική σπουδαιότητα των αγίων εικόνων. Όπως γράφει ο Καθηγητής, Πρωτοπρεσβύτερος π. Θεόδωρος Ζήσης, «η σπουδαιότητα αυτή δεν περιορίζεται μόνο στο ότι δίδεται η δυνατότητα στους αγραμμάτους βλέποντας τις εικόνες να μαθαίνουν τα σωτηριώδη γεγονότα της ζωής του Ιησού Χριστού και τους άθλους, ασκητικούς και μαρτυρικούς των αγίων. Η παιδαγωγική

σπουδαιότης των εικόνων επεκτείνεται σε όλους, διότι η ακοή δεν είναι η μόνη οδός μαθήσεως για τον άνθρωπο. Υπάρχει επίσης και η όραση, η οποία εργάζεται με τις εικόνες, με την εποπτεία. Ο νους, στον οποίο τελικώς καταλήγουν όλα τα ερεθίσματα και εκεί ενώνονται, για να θέσει σε λειτουργία το εργαστήριο της μαθήσεως, δέχεται εντυπώσεις από όλες τις αισθήσεις και όχι μόνο από την ακοή. Οι λέξεις «ακοή» και «όραση», «λόγος» και «εικόνα» κυριαρχούν στην ορθόδοξη λατρεία, διότι η Εκκλησία δεν επιθυμεί να περιορίσει την θεία λατρεία μόνο στην ανάγνωση, στο λόγο, αλλά θέλει και διά της θέας, διά της οράσεως να μετέχει ο πιστός, ώστε να φθάσει στο νου του πλούσιο υλικό από πολλές κατευθύνσεις».

Β. Η θεολογική διδασκαλία της Ορθόδοξου Εκκλησίας περί της τιμής και προσκυνήσεως των Αγίων και Ιερών Εικόνων

Η δε δογματική και θεολογική διδασκαλία της εβδόμης Οικουμενικής Συνόδου συγκεκριμενοποιείται στα παρακάτω σημεία, όπως θεολογικώς τεκμηριωμένα τα διατυπώνει ο π.Θεόδωρος Ζήσης, επισημαίνοντας ότι: Διδάσκει, εν πρώτοις, η Σύνοδος ότι ο επισειόμενος κίνδυνος της ειδωλολατρίας είναι ανύπαρκτος. Ο Χριστός και μόνον αυτός έσωσε εφάπαξ και διά παντός τους ανθρώπους από την πλάνη των ειδώλων, ελκύοντάς τους στη λατρεία και προσκύνηση του μόνου αληθινού Θεού.

Το ίδιο πράττει και η Εκκλησία συνεχίζουσα το έργο του σ' όλες τις εποχές. Δεν χρειαζόταν του εικονομάχους η Εκκλησία για να την λυτρώσουν από την πλάνη των ειδώλων. Αποτελεί απομείωση του έργου του Χριστού και της Εκκλησίας ο ισχυρισμός ότι οι εικονομάχοι τότε για πρώτη φορά κατεπολέμησαν την ειδωλολατρεία. Είναι ο μεγάλος πειρασμός των επίδοξων μεταρρυθμιστών όλων των εποχών, που θέλουν ακόμη και στον χώρο της Εκκλησίας να επεκτείνουν τις αλλαγές και τις μεταρρυθμίσεις τους για να σώσουν δήθεν την Εκκλησία ή, όπως στις ημέρες μας λέγεται, να «ανανεώσουν» την Εκκλησία. Οι Πατέρες της Εβδόμης Οικουμενικής Συνόδου, με σαφή αναφορά στα ψευδοεπιχειρήματα των εικονομάχων, ότι τάχα οι ίδιοι έσωσαν τους Χριστιανούς, ανάμεσα στα άλλα αναθεματίζουν και όλους τους νέους «ψευδοσωτήρες».

Οι Πατέρες της Συνόδου με κατηγορηματικό τρόπο εκήρυξαν ότι οι εικόνες δεν έχουν καμμία σχέση με τα είδωλα και ότι ο σεβασμός προς αυτές δεν έχει λατρευτικό χαρακτήρα. Τα είδωλα, εν πρώτοις, παριστάνουν ανύπαρκτα όντα, ανύπαρκτους θεούς, που έρχονται στην ύπαρξη μόνο με τις ειδωλικές απεικονίσεις και εξαφανίζονται αμέσως μόλις τα είδωλα καταστραφούν. Με τα είδωλα οι άνθρωποι πλάθουν και δημιουργούν ανύπαρκτους θεούς, θεοποιούν ανθρώπους, ακόμη και υλικά αντικείμενα. Οι χριστιανικές εικόνες αντιθέτως παριστάνουν υπαρκτά πρόσωπα και γεγονότα, τον Χριστό, την Θεοτόκο, τους Αγίους. Όλες οι σκηνές από τον βίο και την δράση του Χριστού είναι ιστορικά γεγονότα. Μόνον αν δεν είχαν συμβεί, έπρεπε να μην απεικονίζονται. Εφ' όσον όμως είναι πραγματικά γεγονότα, η παράστασή τους δεν έχει καμμία σχέση προς το ψεύδος των ειδώλων.

Όταν οι χριστιανοί προσκυνούν τις εικόνες των αγίων, δεν προσφέρουν λατρεία, που ανήκει αποκλειστικά και μόνο στον Τριαδικό Θεό, αλλά τιμή, σεβασμό και δόξα προς τους φίλους του Θεού, προς τον οποίο και μόνο άλλωστε απολήγει η τιμή, γιατί αυτός τους εδόξασε. Δεν πρόκειται για μετάθεση της τιμής από τον Θεό στις εικόνες. Η εικόνα έχει τριαδολογική θεολογική έννοια, παραπέμπει στον Θεό, διότι ο άνθρωπος είναι εικόνα Θεού. Η τιμή αυτή ουδέποτε μεταπίπτει σε λατρεία και θεοποίηση των Αγίων. Αλλά και ως προς το θέμα της υλικής κατασκευής των εικόνων, ο ίδιος ο Άγιος Ιωάννης ο Δαμασκηνός διέλυσε κάθε υποψία ή υπόνοια ειδωλατρικής προσκυνήσεως της ύλης, αφού όπως εύστοχα θεολογεί γράφων ότι «η της εικόνας τιμή επί το πρωτότυπον διαβαίνει», δηλαδή προς τον εικονιζόμενο Άγιο ή Αγία. Επεξηγεί δε και λέγει ότι πρωτότυπο είναι αυτό που εικονίζεται, από το οποίο γίνεται το παράγωγο. Πώς λοιπόν είναι δυνατόν να κατηγορούνται οι ευσεβείς Χριστιανοί ότι είναι ειδωλολάτρες επειδή τιμούν και υμνούν τους Αγίους Μάρτυρες που υπέστησαν το μαρτύριο αρνούμενοι να προσκυνήσουν τα είδωλα;

Πρέπει επίσης ν' αναφέρουμε ότι σύμφωνα με την ορθόδοξη θεολογία οι εικόνες των Αγίων δεν είναι απλές αναμνηστικές παραστάσεις, όπως οι φωτογραφίες των συγγενών και φίλων, αλλά μετέχουν και αυτές στη δόξα και στον αγιασμό λόγω της μυστικής τους σχέσεως προς τα πρωτότυπα, τους εν δόξη αγίους. Η χάρη του Αγίου Πνεύματος, που ενοικεί στους Αγίους, χαριτώνει τα σώματά τους, όπως φαίνεται στα άγια λείψανά τους και περνά στις αγίες εικόνες τους, που για το λόγο αυτό θαυματουργούν.

Ο Άγιος Ιωάννης ο Δαμασκηνός αναφέρει ότι μας έδωσε ο Δεσπότης Ιησούς Χριστός πηγές σωτήριες, τα λείψανα των Αγίων, που με πολλούς τρόπους παρέχουν τις ευεργεσίες, αναδύοντας ευωδιαστό μύρο. Τα σώματά τους είναι οι έμψυχοι ναοί του Θεού.

Ο Ιερός Πατήρ απευθυνόμενος στους συγχρόνους αιρετικούς εικονομάχους λέγει «Ας υψώνουμε γι' αυτούς (δηλαδή τους Αγίους) στήλες και ορατές εικόνες και οι ίδιοι ας γίνουμε έμψυχες στήλες και εικόνες αυτών με τη μίμηση των Αρετών». Η δε Ορθόδοξη Εκκλησία όπου γης επαναλαμβάνει κατ' έτος διδακτικά στο Χριστεπώνυμο πλήρωμα την φράση εκείνη την οποία ανεβόησε θριαμβευτικά η Εβδόμη Οικουμενική Σύνοδος, προς όλους τους αληθείς πιστούς: *«Αύτη η πίστις των Αποστόλων, Αύτη η πίστις των Πατέρων, Αύτη η πίστις των Ορθοδόξων, Αύτη η πίστις την Οικουμένην εστήριξεν».*